

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

IV. Examinis diurni neglectus, aut perfunctoria conscientiaë discussio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

ans & repetens, iterumq; iterumq; monebo, ut
 animum tuum sacra lectionis amore occupes, nec
 in bona terra pectoris tui, sementem lolij au-
 narumq; suscipias. & alibi: Maximum ad iusti-
 tiam auxilium est, implere diuinis eloquiis ani-
 mum, & quod opere exequi cupias semper cor-
 de meditari. ibidem: Precipua tibi cura sit, le-
 gem nosse diuinam, per quam possis quasi praesentia
 cernere exempla Sanctorum, & quid faciendum sit,
 quid vitandum, illius consilio discere. Inuitat in hanc
 lectionem magnis nos sponsonibus Augustinus: Sunt quaedam
 deliciae sanctae in libris, sunt gaudia spiritalia ex
 diuinis eloquiis scrutatis & inuestigatis, ex
 dulcedine inuentionis, quam praecessit labor in-
 quisionis.

Ad Ce-
lantiã.In Psal.
38.

CAPVT IV.

Examini diurni neglectus, aut perfunctoria conscientiae discussio.

QVAE res maiora secum damna trahit,
 quam prima fronte cuiquam videatur:
 nam cum ex seria, & non perfunctoria
 sui discussione & mala retentantur, & ma-
 lorum causae; perfacile est ad eorum re-
 media deuenire, secareque ad radicem,
 aut cum semine ipso euellere. quod in le-
 ui-

uibus, ac à superficie tantū tentatis morborum discussionibus perdifficile est: in quibus perrarò ad malorū fontes descenditur; vt vel palliata tantū ex illa nascatur curatio, vel ignauo hoc neglectu, tacitè succrescat malum, viresq; sumat maiores, quàm vt vis vlla postmodum allicitaſque curaſque domet & frangat: reperitque tandem homo animæ suæ hortum cum certo interitu ſementis bonæ, tribulis, ſentibus zizaniisq; tam dense valideque conſitū, vt niſi ferrum & ignem admoueat, deſperanda ſalus & fecunditas ſit. Ita quæ neglectu inualuere mala, morâ ipſâ ingentia incrementa ſumunt, cūm fecundior ſemper fertiliorq; noxi-
orum prouentus ſit. quod in accurata diurna excuſſione locum habere non poteſt, cūm hac vna, quidquid noxium eſt in ſemine, & à radice, tenero etiam tum caule euellatur. neque enim patitur ſeria hæc diurnaque cura mala ſuccreſcere, aut in nocituros frutices arboresque coaleſcere.

Nascitur ex examinis diurni neglectu ſpiritalis quidam tepor, ac totius hominis languor: qui examinis vi excitari ſolet, ac tanquam ſuppoſito igne exardeſcere, & exurgere in flammæ, quibus animi gelu diſcuſſionis frigore concretum ſoluitur.

omni-

omnisque mentis torpor tanquam acrioribus suppositis aculeis pellitur, animique somnus vigili hac excubatione pulsatur.

Labitur etiam facile ad sæculi mores, quicumque hanc sui discussionem segnius obit. neque pronius quidquam est, quam ad illos prolabi, cum firmamenta tuendæ Religiosæ modestiæ desint; quæ à diurno examine petenda sunt: nam nisi continuo quasi freno mentem contineas, ad assuetam, & naturæ adgenita dilabitur.

Spiritualibus etiam spoliatur armis negligens discussor sui. neque enim solet illius mentē Deus spiritualibus armare subsidiis, ac tanquam auxiliaribus copiis protegere: sed cælestibus destituit influxibus, quibus & se tueatur, & audenter in hostes eat. sed neque vlla re validius armatur pectus, quam noxiorum depulsu, salutariumque accensione. vtrumque solerti conscientiæ discussionem consequimur.

Exiit hinc etiam paulatim cognitione diuina, cum enim ex huius neglectu, sui ignorance tanquam densa nube integatur homo, fit vt in cæleste lumen acciem intendere non valeat. soletque Deus lucis suæ radios iis subtrahere qui & prioris vitæ noctem, & diurnas incurfantes tenebras assidua cura non depellunt; sed

in

in alto negligentia cuiusdam somno inter-
pescunt perpetuis erroribus ac labyrinthis
inerrantes: è quibus nunquam se ex-
plicabunt, caelesti sole subtracto.

Sed & nulla re alia à primæuo maiorum
spiritu degenerare plerosq; videmus. nam
cum diligenti sui discussione & prava e-
mendetur, & futuris prospiciatur damnis
fit vt illius neglectu & excrescant mala, ac
tanquam habitū quendam induant, eant-
que quasi in naturam, nec præcaueantur
damna; sed cæco quodam impetu in illa
prorueamus, ac tanquam atra nube tecti in
præcipitia voluamus. Et nulla certè respu-
blica diu stare potest, quæ legum transgres-
soribus impunitatem concedit, & in qua
cum bonis negentur præmia, tum impro-
bis condonantur pœnæ. idem in animo,
& interiore mentis republica fieri consue-
uit: in qua nisi iudicem adhibueris qui de-
licta puniat, qui in omnem partem inten-
tum oculum habeat, qui que seria indaga-
tione in transgressionem inuigilet; nihil
expectandum aliud, quàm quod in repu-
blica iudice destituta.

Magnam etiam homo ex hac diligenti
discussionem sui ipsius cognitionem conse-
quitur: qua destitutus, nulla propè spes
reliqua bene prudenterque dirigendi fa-
luris

lutis vias. neque enim fortuito quis se suaque cognoscet. magnum studium assiduaque diligentia necessaria est, ut quis tam abdita, totque inuisi vijs recondita, tot anfractibus implexa agnoscat. quod ferè solius examinis vsu euenire consuevit. discit deinde ex hoc quibus subiacet pericula.

Crescit è seria hac cogitationum, verborum factorumque disquisitione, prudentia. neque enim ille facile cogitatione, verbo, aut re ipsa labitur, qui sua omnia ad quotidianam incudem reuocat. quique quoties prolixiora cum externis habita colloquia, toties in se redit, audita dictaque discutit. maturitatem enim talis ac circumspèctione in omnibus induet, doctus tacere & loqui, neque facile in pœnitenda aut erubescenda proruet.

Magnum etiam ex hac accrescit animo robor. cum enim illa duce in noxiorum veniamus cognitionem, quorum detractione melior manet animi habitudo, fit ut huius vires solidentur: non secus ac corpus corrupti sanguinis emissionem roboratur, valetudinique suæ restituitur.

Continetur dehinc mens in perpetua quadam puritate ac castimonia. ut enim ex assidua zizaniorum eliminatione agro-

R rum

rum perstat integritas, frequentique domus ac vestium emundatione, nitor quidam ac mundities seruatur: ita frequentis seriaeque sui discussione, mentis quidam nitor seruatur, ne aut sordibus obtegatur, aut aliquid de splendore remittat, aut maculas contrahat; quibus improuida cuiusque negligentia crescentibus, omnis decor obfuscat. quod ubi euenerit, nihil familiarius, quam nitoris, puritatis, castimoniae loco, sordes & impura vota subnasci.

Ducit deinde haec discussio ad contemptum sui, magnamque animi submissionem, cum in miseriarum nostrarum nos cognitionem deducat, milleque subtilissime mentis causas praebet, ac quadam verecundia totum hominem perfundat. indeque exurgit in admirationem laudisque protegentis, eleuantis ac miserantis Domini: cum & delictorum suorum frequentiam, & ignoscentis Domini benignitatem contuetur: maxime cum inter illa nouorum semper beneficiorum augmenta videat, meritarumque toties peccatorum condonationem. quae omnia non possunt non ad toties totque nominibus debitarum gratiarum actionem hominem impellere: simulque metum incutere, ne
fi

si negligentiores in hac fuerimus; benignam misericordemq; manum suam subtrahat, & ad immania præcipitia labamur.

Paternum ac benignum in aliorum lapsibus animum inducit, commiserationis viscera aperit. dum enim sua diligens scrutator delicta cognoscit, periculaque quæ sola potenti diuina manu euasit; facilis in aliorum colpis est, nec tam indignatione, quàm commiseratione impellente medicam ac paternam manum adhibet, confusus infirmitatum suarum.

Instruit etiam ac erudit, peritumque animarum medicum statuit. neque certior quisquã illo est, qui in se mala expertus est, quiq; ex se, aliis mederi didicit, præcauere damna, præsentia pellere, providere futuris. ille namque, & morborum magnitudinem, initia, incrementa, exitum, & medicamentorum vim expertus, facilius tutiusque in alio exercet, quod in se didicit. neque vlla certior scientia est quàm quæ experientia nascitur.

Magnam deinde spiritualis lætitiæ causam præbet. cum diligenti hac discussione, peccata ac imperfectiones mœrorum ac dolorum causæ euellantur; ac tanquã validis frequentatisque ventis, noxiorum habituum nubes depellantur. hinc ingens

R. 2 exur-

exurgit animo gaudium; innocentiae nimirum suae, diuinæque; protegentis se dexteræ: quod gaudium in illa mente esse non potest, quæ ingentium secum turbarum causas circumfert. nam cum è negligentis sui discussione, vitia habitusque prauis indies augmentum sumant, necesse etiam prauorum motuum ac turbarum causas crescere. cum nullis aliis rebus, tam potentes insurgant animo tempestates, quæ illum continua iactatione tanquam decumanis fluctibus variè in omnem partem impellunt.

Denique ex hac sui sedula peruestigatione, ingens delictorum poenitudo, meliorisque vitæ seriò institutio exoritur. hic enim æternum profuturae fluunt lacrymæ, quibus tanquã flumine sordes eluuntur; exurgunt ab alto ducta suspiria, quibus tanquã præualido fulmine cælos penetramus. Et sanè cum è neglectu examinis huius, in densa ignoratione nostri versemur, sic ut paulatim grauißima etiam crimina ignoremus, obducto mentis oculo, frequentata scelerum congerie. cum contrà, quidam hac sui disquisitione assuevit, non facile in poenitenda labatur; aut si labatur, remedia ad manum habeat, seipso post robustior & cautior. adeoque vix fieri potest,

vt

vt qui feria ac diligenti bis per diem discuf-
fione conſcientiam perſcrutatur, in gra-
uius aliquod delictum corruat; maxime
cum in ſingulis diſcuſſionibus animum in
delictorum, etiam minimorū feriam pœ-
nitudinem, ac emendationis propoſitum
excitet, in præteritorū lapſum ſeuerum
dolorem, ac in futurorum cautam prou-
dentiam.

In quam rem illud in primis proderit,
ſi in ſingulis conſcientiæ diſcuſſionibus,
feriò, & non perfunctoriè particularis ali-
cuius vitij, in quod frequentius labimur,
rationem à nobis feriam poſcamus, con-
ferendo inter ſe præſentis hebdomadæ
dies, diſpiciendoque quos in propoſiti vi-
tij victoria progreſſus fecerimus, cum for-
ti validoque emendationis propoſito. quæ
res vel vna ad vitiorum extirpationem, ra-
tioresque lapſus plurimum poteſt.

Remedia.

Magnorum in Eccleſia virorum in
exactam examinis inſtitutionē nos
meritò mouere debent monita. Ephrem
verba ſunt: *Diebus ſingulis veſperi & manè* Tom. 3.
diligenter considera quo pacto ſe habeat nego- Serm.
tiatio tua, ac mercimonij ratio. & veſperi qui- Ascet.
dem ingreſſus cubiculum cordis tui, examina

R 3 *teipſum*

teipsum & dicit, Putasne hodie in aliquo Deum
exacerbavi? nunquid verba otiosa protuli? num
per contemptum negligentiamq; peccavi? num
in re aliqua fratrem irritavi? num alicuius fa-
mam, detractionibus laceravi? Eadem matu-
tino tempore præscribit. eademq; S. Do-

Serm. 1. rotheus: *Vesperis sedulo quisque perquirat &*
investiget, quomodo pertransierit diem illum.

Lib. de *vita* *solit.* *rursum manè examinet quomodo exegerit no-*
ctem illam. & D. Bernardus: Manè præterita
noctis fac à temetipso exactionem, & ventura
dici tu tibi indic cautionem. vesperi diei præ-
terita rationem exige, & superuenientis noctis
fac indictionem. sic districto nequaquam tibi
lasciuire vacabit.

Bonorum, quæ à seria ac frequentata
conscientiæ disquisitione nascuntur, re-
cordatio; malorumque ac periculorum,
quæ à disquisitionis neglectu proficiuntur,
commemoratio. & ferè sola frequens
diligensque disquisitio sui satis erit ad om-
nia vitia superanda. Sapienter Chryso-
stomus: *Hoc solum est quod à nobis expositur,*
ut semper recordemur mala nostra, & conscien-
tiam gestorum nostrorum habeamus ante ocu-
los, ut pro his supplicemus Deo.

De cõp.
cordis.

Fortis, ac sæpiùs iterata apud animum
suum propositio, seriò in accuratam con-
scientiæ examinationem incumbendi.

Quòd

Quòd si quæ impedimenta intercurrerint, quæ dilationem suadeant, aut consuetum examinandi tempus adimant; nullo tamen casu, quantacunque necessitate occurrente, omittenda disquisitio hæc erit; sed primo quoque tempore à grauioribus vacuo, exequenda.

Proderit etiam vitæ mortisque incertitudinem sæpe sibi proponere, variorumque subitos casus, miserandos & inexpectatos exitus, momentaneosque excessus, & in summa non rarò valetudine, robore ac iuuenta, improuidos raptus: è quibus timorem similis in nobis exitus prouocemus, perque serias has conscientiarum disquisitiones, mentem ad subitas has & momentaneas mortes paremus. Ad quam rem iuuabit in primis, si quando aut grauius delictum, aut grauius periculum occurrerit, non expectare consueta disquisitionum tempora, sed subitam in se excitare pœnitentiam, prouocareque in se contritionis actum.

Consultum etiam fuerit, si quâdo negligentia nostra disquisitio hæc omissa fuerit, vltronea aliqua pœnitentia animum ad maiorem sui curam prouocare: vt hac quasi monitione teporem, ac ignauum à se neglectum pellat.